

PROGRAMFÜZET PROGRAM & ABSTRACTS

Kompetencia alapú oktatás: tapasztalatok, problémák, megoldások

Competence-based education: experiences, problems and solutions

konferencia/conference

2014. június 27./27th June 2014

Veszprém

Szervezők/Organizers:

Tanárok Európai Egyesülete/Hungarian Section of European Association of Teachers

A VEAB Inter- és Multikulturális Nevelési Munkabizottsága/The Research Group on Inter- and Multicultural Education of the Regional Centre of Hungarian Academy of Sciences, Veszprém

Helyszín/Conference Venue:

Veszprém, az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottságának Székháza, Vár utca 37.

The Regional Centre of Hungarian Academy of Sciences, 37, Vár Str., Veszprém

Támogatók/Supporting Institutions:

Veszprémi Zeneművészeti Szakközépiskola és Alapfokú Művészeti Iskola

TEMPUS Közalapítvány

Tourinform Veszprém

2014. június 27./27th June, 2014

Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottságának Székháza, Veszprém, Vár u. 37.
The Regional Centre of Hungarian Academy of Sciences, 37, Vár Str., Veszprém

PROGRAM

9:30-10:00	Regisztráció (1. em.)/Registration (1st floor)
10:00-11:00	<p>Hivatalos megnyitó/Opening ceremony (Előadóterem, 1 em./ROOM 1, 1st floor)</p> <p>PÓSFAI Mihály akadémikus, az MTA levelező tagja és a Pannon Egyetem Doktori és Habilitációs Tanács elnöke/Corresponding Member of Hungarian Academy of Sciences and Chairman of the Doctoral and Habilitation Council of the University of Pannonia</p> <p>GOLUBEVA Irina, a Tanárok Európai Egyesülete és VEAB Inter- és Multikulturális Nevelési Munkabizottság elnöke/president of Hungarian Section of European Association of Teachers and head of research group on Inter- and Multicultural Education of the Regional Centre of Hungarian Academy of Sciences, Veszprém</p> <p>Plenáris előadás/Keynote POÓR Zoltán: <i>Miként változik Magyarországon az oktatás az EU-s csatlakozás óta?/How education in Hungary has been changing since joining the European Union?</i></p>
11:00-12:00	<p>SZEKCIÓÜLÉSEK/PARALLEL SESSIONS (15 perces prezentáció + 5 perces vita/15 mins presentations and 5 mins discussions)</p>

	1. (magyar nyelvű) szekció: Kis előadóterem (fsz.) Hungarian Lang. Session 1: ROOM 3 (ground floor) <i>szekcióelnök/chair: BANDINÉ LISZT Amália</i>	2. (magyar nyelvű) szekció: Előadóterem (1. em.) Hungarian Lang. Session 2: ROOM 1 (1st floor) <i>szekcióelnök/chair: SIMON Orsolya</i>	3. (magyar nyelvű) szekció: Klub (fsz.) Hungarian Lang. Session 3: ROOM 4 (ground floor) <i>szekcióelnök/chair: ZOLNAY Fruzsina Lila</i>	4. (angol nyelvű) szekció: Tanácsterem (1. em.) English Lang. Session 4: ROOM 2 (1st floor) <i>szekcióelnök/chair: Irina GOLUBEVA</i>
11:00-11:15	<i>GÖRCSNÉ MUZSAI Viktória:</i> Alapkompetencia-modell a Centrope régióban: elmélet és gyakorlat	<i>SOHÁR Márta:</i> (Meg)értjük egymást? – Interkulturális kompetencia a nyelvoktatás tükrében	<i>SZILÁGYI Judit:</i> „Depresszió” a középiskolában	<i>Nelly GUET:</i> How can we implement competence-based education in a school at all levels and What is the role of the school leader and of all stake holders?
11:15-11:20	VITA	VITA	VITA	DISCUSSION
11:20-11:35	<i>SUHAJDA Csilla Judit:</i> Életpálya-tervezési kompetenciák a hazai közoktatásban	<i>SZILÁGYI Barnabás:</i> A differenciált fejlesztés lehetőségei a hátránykompenzációban	<i>CSÁSZÁR Lilla:</i> Lájkolsz, tehát vagyok: Vizuális kommunikáció a közösségi hálón	<i>Ildikó CSAJBOK-TWEREFUO:</i> Competence-based Education at the Tertiary Level: Challenges in the University of Ghana
11:35-11:40	VITA	VITA	VITA	DISCUSSION
11:40-11:55	<i>BURIÁN Miklós:</i> Gondolatok a pedagógiai tudásról	<i>INÁNTSY-PAP Ágnes:</i> Motivációs kérdések a hátránykompenzáció területén	<i>HUNYADI Zsuzsanna:</i> Kompetencia alapú oktatás a zenetanításban, a kreativitás előtérbe kerülése	<i>Ilona OLÁHNÉ TÉGLÁSI:</i> Visual Mathematics in International Cooperation
11:55-12:00	VITA	VITA	VITA	DISCUSSION
12:00-12:15	<i>Közös fénykép készítése/Making common conference photo</i>			

12:15-13:15	EBÉDSZÜNET/LUNCH BREAK (a VEAB épület pincéje)/(the Cellar of the Conference building)			
13:15-15:00	SZEKCIÓÜLÉSEK/PARALLEL SESSIONS			
	1. (magyar nyelvű) szekció: Kis előadóterem (fsz.) Hungarian Lang. Session 1: ROOM 3 (ground floor) <i>szekcióelnök/chair: BANDINÉ LISZT Amália</i>	2. (magyar nyelvű) szekció: Előadóterem (1. em.) Hungarian Lang. Session 2: ROOM 1 (1st floor) <i>szekcióelnök/chair: SIMON Orsolya</i>	3. (magyar nyelvű) szekció: Klub (fsz.) Hungarian Lang. Session 3: ROOM 4 (ground floor) <i>szekcióelnök/chair: ZOLNAY Fruzsina Lila</i>	4. (angol nyelvű) szekció: Tanácsterem (1. em.) English Lang. Session 4: ROOM 2 (1st floor) <i>szekcióelnök/chair: Irina GOLUBEVA</i>
13:15-13:30	<i>BALOGH Béla, GYÓCSI Edit</i> A sikerorientáltság mint kulcskompetencia fejlesztése iskolás korban a „10 pillér” segítségével	<i>LAKI Ildikó:</i> Fogyatékosággal élő felsőoktatásban részvevő fiatalok helyzete, oktatásban való részvételének néhány kritikája	<i>ERDÉLYI Ágnes:</i> <i>Neuville, az élő iskola</i>	<i>Miklós LEHMANN:</i> Personality and self-presentation
13:30-13:35	VITA	VITA	VITA	DISCUSSION
13:35-13:50	<i>GYÓCSI Edit:</i> Környezettudatos gondolkodás mint kulcskompetencia kistelepülési iskolákban – egy nemzetközi projekt tapasztalatai	<i>KÓSIK Ferenc:</i> Korszerű idegennyelv-tanulási tanácsadási rendszerek kialakításának szükségessége a kompetencia-orientált (német) gazdasági szaknyelvoktatásban	<i>JÁRMAI Erzsébet Mária:</i> Módszerek, élmények, érzelmek, tanulás	<i>Helen SHERWIN:</i> Research report of a new conceptualisation of reflection: codifying teachers’ reflective thinking
13:50-13:55	VITA	VITA	VITA	DISCUSSION
13:55-14:10	<i>BOGNÁRNÉ KOCSIS Judit:</i> A kutatás tervezése és irányítása a kompetenciafejlesztés tükrében	<i>SIMON Orsolya:</i> A fórum-technika alkalmazása a szaknyelv oktatásában	<i>GOLYÁN Szilvia:</i> Egy érzelmi komponens prediktív erejének kvalitatív vizsgálata kis-gyermekkorban	<i>Anja ZORMAN, Nives ZUDIČ ANTONIČ:</i> Intercultural competence, intercultural education, teacher training

14:10-14:15	VITA	VITA	VITA	DISCUSSION
14:15-14:30	<i>BANDINÉ LISZT Amália, KOVÁCS IMRÉNÉ:</i> Tudom, amit tudok ...! A tanulási folyamat tervezése deskriptorokkal/indikátorokkal	KEREKASZTAL	<i>FENYŐDI Andrea:</i> Az erkölcsstan tantárgy fejlesztési területei és a pedagóguskompetenciák	<i>Irina GOLUBEVA:</i> Developing intercultural competence through a culture-specific course
14:30-14:35	VITA		VITA	DISCUSSION
14:35-15:00	KERERASZTAL		KERERASZTAL	ROUNDTABLE
15:00-15:15	KÁVÉSZÜNET/COFFEE BREAK			
15:15-16:00	Záróülés (Előadóterem, 1 em.)/Closing Session (ROOM 1)			
16:00-17:00	TEE Közgyűlése (kizárólag TEE tagok számára)/Annual assembly meeting of EAT-Hungary (for EAT-Hungary members only)			

ABSZTRAKTOK / ABSTRACTS

10:15-11:00 Plenáris előadás/Keynote

POÓR Zoltán (Nyugat-magyarországi Egyetem, Apáczai Csere János Kar/ University of West Hungary, Apáczai Faculty, poor.zoltan@atif.hu, poor.zoltan.ferenc@gmail.com):

Miként változik Magyarországon az oktatás az EU-s csatlakozás óta?

Az előadó számba veszi azokat a projekteket és tendenciákat, amelyek a az EU-s csatlakozás óta eltelt tíz esztendőben valósultak meg vagy voltak tapasztalhatók Magyarországon. Körvonalazza majd a legfontosabb oktatáspolitikai irányzatokat, az oktatásnak a jelentős társadalmi változásokra gyakorolt hatásait és viszont, továbbá fokozatosan eljut azon változások részleteinek tárgyalásáig, amelyek az osztálytermi eljárások szintjén tapasztalhatók.

How education in Hungary has been changing since joining the European Union?

The speaker will identify several projects and trends that have been realised and experienced in Hungary for the first ten years of the country's EU-membership. He will outline the main foci of educational policies, the main influences of education on the changes in society and the other way round and will gradually go into the details of the changes that one could have been tracing in terms of the techniques applied in classrooms.

11:00-15:00 1. (magyar nyelvű) szekció – Kis előadóterem (fsz.) **Hungarian Language Session 1: ROOM 3 (ground floor)**

GÖRCSNÉ MUZSAI Viktória (Nyugat-magyarországi Egyetem, Apáczai Csere János Kar, viktorina@atif.hu)

Alapkompetencia-modell a Centrope régióban: elmélet és gyakorlat

Kulcsszavak: Centrope régió, alapkompetencia modell, akciókutatás, projektek az alkalmazáshoz

A Centrope régió egyik fővárosa Bécs, és jelentős regionális központja Győr, közel 2 évtizede folytat együttműködést az oktatás területén határon átívelő szakmai és interperszonális kapcsolatok érdekében. A sikeres kooperáció feltétele a régió lakóinak nyitottsága és pozitív hozzáállása. Ehhez egymás kultúrájának és nyelvének kölcsönös megismerésén túl, különleges készségek elsajátítása is szükséges. A partnerek olyan alapkompetencia-modellt fejlesztettek ki, amely összefoglalja a CENTROPE régió polgárainak együttműködése szempontjából fontos alapkompetenciákat, mint tudás, kommunikációs, stratégiai, szociális és interkulturális kompetenciák. Az oktatási, kutatási szakemberek, nyelvészek és a térség gazdasági szereplői által kérdőíves felmérés alapján kidolgozott alapkompetencia-modell gyakorlati működéséhez nemzetközi (EdTWIN 2008-2011, ELICIT 2010-2013), hazai (TÁMOP D) és intézményi (Lingua 2013-16) projektek és kari, tanszéki programok, rendezvények adnak keretet és terepet. Mindegyik típus általános célkitűzése, hogy a régióban tanulókat és hallgatókat, tanárokat és oktatókat, oktatási, gazdasági és közéleti szakembereket fel kell készíteni ezen alapkészségek és kompetenciák elsajátítására. Módot és lehetőséget kell teremteni számukra ezen kompetenciák gyakorlására,

alkalmazására annak érdekében, hogy a régióban élők számára könnyebb legyen az együttélés és a határon túli foglalkoztatottság, valamint a munkaszerzés. Az előadás az akciókutatás módszerét alkalmazva bemutat néhány – a fenti projektekben megvalósított, – jellemző példát az alapkompétencia- modell gyakorlati megvalósulására.

SUHAJDA Csilla Judit (Szent István Egyetem, GTK, csilla.suhajda@gmail.com):

Életpálya-tervezési kompetenciák a hazai közoktatásban

Kulcsszavak: életpálya tervezés, pályaorientáció, tankönyv, közoktatás

A megváltozott munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés miatt az életpálya-tervezési kompetencia elsajátítása ma már nélkülözhetetlen a sikeres élet- és karrierút befutásához. Számatalan kutatás bizonyítja, hogy ennek megalapozása a fiatal korban a legcélravezetőbb és hazánkban intézményes kereteit a közoktatás biztosítja. Az életpálya-tervezési kompetencia elsajátítása, azaz a pálya-munkaválasztási döntésekre való felkészülés folyamatában a Nemzeti köznevelési törvény és a Nemzeti Alaptanterv a pedagógusoknak kiemelt szerepet szán, azonban eszköz- és feltételrendszere nem egyértelműen biztosított. A NAT megvalósítását támogató kerettantervek is eltérő minőségben és mélységben foglalkoznak a témával és különböző tantárgyak keretében számítanak a kompetencia megszerzésére.

Az előadásban a pályaorientáció, mint az életpálya-tervezési kompetencia elsajátítását biztosító tantárgy helyét és szerepét vizsgálom a jogszabályok és a tantervi változások függvényében. Áttekintem a kapcsolódó tantárgyakban megjelenő fejlesztési területeket, valamint vizsgálom a rendelkezésre álló tankönyvek és taneszközök elérhetőségét és korosztály specifikusságát.

A vizsgálat eredményei rámutatnak, hogy bár az elmúlt időszakban hazánkban számatalan eszköz és módszerfejlesztési program zajlott, annak eredményei csak kevésbé épültek be a közoktatás jelenlegi rendszerébe: a jó gyakorlatok, a különböző kompetenciafejlesztő technikák alkalmazása inkább a pedagógusok elkötelezettségén múlik, rendszerszintű integrációja nem megoldott.

BURIÁN Miklós (nyugalmazott főiskolai docens, drburianm@gmail.com):

Gondolatok a pedagógiai tudásról

Kulcsszavak: tudás, kompetencia, emlékezet, képesség, operátorok

Manapság sok szó esik a pedagógiai tudásról, amelyet különböző mérőeszközök segítségével minősítenek.

Az iskolákban kompetenciamérések zajlanak, amelyek kitérnek a gyermek gondolkodására, nyelvismeretére, szókincsére, matematikai felkészültségére, tér és idő fogalmaira, környezetismeretére, stb. Előadásunkban foglalkozunk a gyermek, a tanuló gondolkodásával, motiváltságával, a reáltárgyakkal szembeni attitűdjével, a művészeti tárgyak hozamával, és végül a testedzés, a testnevelés vonzó vagy nem vonzó jellegével. Az előadó kifejti a gondolkodásról és pedagógiai tudásról vallott újszerű véleményét, kutatásai eredményeit, és ütközteti azokat a ma elfogadott materialista-empirista nézetekkel. Kitér továbbá a ma már tudományosan is egyre elfogadottabb tételre, miszerint a humánium, az ember, a gyerek nem csupán kémiai vegyületek összessége, hanem valami magasabb szervezetségű energia, amely nem fordítható le az empirista lélek fogalmára. A pedagógiában nagy szükség van ennek

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Jutasi út 20/1.

E-mail: tee.aede.hungary@gmail.com

tisztázására, mivel ennek a magasabb rendű energiának a vezérlése, irányítása, pedagógiai célok szolgálatába állítása kevésbé ismert. Az előadó ennek összefüggéseit kívánja feltárni.

BALOGH Béla (Felsőnyék Község Önkormányzata, polgarmester@felsonyek.hu, balogh.bela.felsonyek@t-online.hu), GYÓCSI Edit (Iregszemcsei Deák Ferenc Általános Iskola, edit.baloghne@freemail.hu):

A sikerorientáltság mint kulcskompetencia fejlesztése iskolás korban a „10 pillér” segítségével

Kulcsszavak: sikerorientáltság, kompetencia-fejlesztés

Közismert, hogy a sikerorientált személyek általában sikeresebbek, mint a kudarckerülők. A sikerorientáltság már a gyermek – és iskoláskorban kialakul, és végigkíséri az embert egész életén át. Ezért kiemelkedően fontos, hogy az iskoláskor nevelési rendszerében ez a kulcskompetencia kellő súlyt kapjon. A szerzők által bemutatásra került egy, a Comenius Régiós Együtműködésben kialakított módszer, melynek lényege, hogy a „10 pillér”; vagyis tíz olyan szempont (feladat, módszer, elv) amelyek alkalmazásával a sikerorientáltság jó eséllyel kialakítható. A „10 pillér” vegyítve tartalmaz racionális összetevőket („pilléreket”), mint pl. „Mindig legyen célod” vagy „Soha ne hagyj abba a tanulást” és emocionális maximákat, mint pl. „Örülj minden kis örömeidnek” vagy a „Meg tudod csinálni” pillér. A „10 pillér” elsajátításával és követésével az iskolások jelentős esélyt kapnak arra, hogy ne kudarckerülő, hanem sikerorientált mentalitású felnőttekké váljanak. A sikerorientáltság mint kulcskompetencia minden más képességet átszó és így a sikeres életvitel alapvető feltétele. Szerzők az előadáson bemutatják az általuk kidolgozott „10 pillért” és megosztják az iskolában illetve a nemzetközi együttműködésben velük kapcsolatban szerzett tapasztalataikat.

GYÓCSI Edit (Iregszemcsei Deák Ferenc Általános Iskola, edit.baloghne@freemail.hu):

Környezettudatos gondolkodás mint kulcskompetencia kistéleplési iskolákban – egy nemzetközi projekt tapasztalatai

Kulcsszavak: Környezet-tudatosság; környezetvédelem, kistéleplések

A környezet-tudatosság (illetve az ebből következő környezetvédelem) korunk kulcsfontosságú ügyévé vált. Egyrészt egyike a „nyolc kulcskompetenciának” (természettudományos ismeretek), másrészt „horizontális” jellegű, vagyis átszóvi a többi kulcskompetenciát is. Különösen fontos, hogy a környezetvédelem szükségességét a tanulók már iskolás korban megértsék és magukévá tegyék. Ugyanakkor, különböző településeken (és a települések nagysága szerint) ez más és más feladatot jelent. (Gondoljunk pl. a nagyvárosok és a kistéleplések jelentősen eltérő zajterhelésére vagy a szolgáltatási színvonal különbségéből fakadó eltérő vízszennyezési jellemzőkre). A kistéleplések specifikumait és a természetvédelem általános jellemzőit is tartalmazza egy horvát településsel közösen végzett nemzetközi projektünk, amelynek során számos releváns tapasztalatot foglalmaztunk meg a kistéleplési iskolák oktatási-nevelési feladataival kapcsolatban. Az előadás ezen tapasztalatokat adja közre: helyi specifikumok lokalizálásával, a természetközelség és a természetvédelem csapdáinak bemutatásával, a légszennyezés különleges kistéleplési vonásainak ismertetésével; kitérve a megújuló energiaforrások kérdéskörére, stb. Az előadás rövid ismertetőt ad a kérdéskör (és a projekt) horvát-magyar tapasztalatairól is.

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Jutasi út 20/1.

E-mail: tee.aede.hungary@gmail.com

BOGNÁRNÉ KOCSIS Judit (Pannon Egyetem, bkocsisj@almos.uni-pannon.hu, bkocsisj@gmail.com)

A kutatás tervezése és irányítása a kompetenciafejlesztés tükrében

Kulcsszavak: tehetséggondozás, kutatás, kompetenciafejlesztés

A Nemzeti Alaptanterv (110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet) meghatározza a kulcskompetenciákat a II. 1. részben (Kompetenciafejlesztés, műveltségkövetítés, tudásépítés fejezetén belül). A NAT által meghatározott kulcskompetenciák a következők:

1. Anyanyelvi kommunikáció
2. Idegen nyelvi kommunikáció
3. Matematikai kompetencia
4. Természettudományos és technikai kompetencia
5. Digitális kompetencia
6. Szociális és állampolgári kompetencia
7. Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
8. Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség
9. A hatékony, önálló tanulás

További fejlesztési területként jelenik meg például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképeség, a problémamegoldás, az együttműködés, az érzelmek kezelése, a társas tolerancia stb., amelyek a műveltségterületeken a kialakítandó kompetenciák részét képezik.

Az előadás célja annak megmutatása, hogy a kutatás során – amely már az általános iskolás kortól lehetséges a tanulók számára a különböző tudományos diákköri tevékenységek révén – milyen kompetenciákat fejleszt, illetve milyen hatást gyakorol a kutatókra.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a kutatói munka eredményessége nagyban függ a felkészítő pedagógus/ témavezető felkészültségétől, tudománytani, kutatásmódszertani tudásától is. A pedagógus legfőbb szerepe ebben a folyamatban, a kutatás során az egyénre szabott tanulásirányítás.

BANDINÉ LISZT Amália (Oktatási Hivatal, lisztami@gmail.com), KOVÁCS IMRÉNÉ (koborika@freemail.hu):

Tudom, amit tudok ...! A tanulási folyamat tervezése deskriptorokkal/indikátorokkal

Kulcsszavak: idegennyelv-pedagógia, KER, kerettanterv, portfólió, deskriptor, önértékelés, reflexió

A Nemzeti alaptanterv 2012 és a rá épülő kerettantervek, a kompetenciafejlesztést a nevelés-oktatás egyik fő céljának tekintik. Az egyes tantárgyak képzési szakaszaihoz két évfolyamos ciklusokként a tantervkészítők hozzárendelték a fejlesztés várt eredményeit, amelyek valójában azok a tanulói kompetenciák, amelyek kialakításához az adott tanulási szakasznak hozzá kell járulnia.

A köznevelési intézményeknek a kerettantervek adaptálásával, és a saját iskolájukra jellemző sajátosságok beépítésével kell kidolgozniuk a helyi tantervüket. A helyi tantervből az egyes pedagógusok készítik el tanmeneteiket, tematikus terveiket.

Az előadás ahhoz kíván segítséget adni, hogy az elvárt eredmények elérésének érdekében a pedagógus hogyan tervezzen egyénre szabott tanulási folyamatokat, illetve hogyan segítsen a

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Jutasi út 20/1.

E-mail: tee.aede.hungary@gmail.com

tanulóinak tanulását megtervezni. Bemutatjuk, hogy hogyan lesznek az elvárt kompetenciákból tanulási célok, majd pedig az önellenőrzés és ellenőrzés indikátorai. Az előadók által az idegen nyelvi kerettantervekből A1 és A2 szintre kifejlesztett deskriptorok és a velük való pedagógiai eljárás mintául szolgálhat bármely műveltségterületen a 21. századi oktatásszervezéshez. Mindehhez ajánljuk a portfólió eszköz és módszer használatát.

11:00-15:00 2. (magyar nyelvű) szekció – Előadóterem (1. em.)
Hungarian Language Session 2:
ROOM 1 (1st floor)

SOHÁR Márta (Katedra Nyelviskola Keszthely, marta.sohar@t-online.hu):

(Megértjük egymást? – Interkulturális kompetencia a nyelvoktatás tükrében)

Kulcsszavak: kultúra, interkulturális kompetencia, kommunikáció, nyelvoktatás orosz, magyar, mint idegen nyelv

A társadalmak sorsa, hogy multikulturálisak legyenek. Gondolok itt a különböző kultúrájú csoportok együttélésére, és az ebből adódó mindennapi találkozásokra. „Ezek a találkozások viszont inkább szerencsétlenek, mint kielégítőek, éppen ezért az interkulturális megközelítés sorsa, hogy egyetemes legyen”, mondta C. Camilleri (1990) és állítása napjainkra egyre aktuálisabbnak bizonyul.

Előadásom témája annak boncolgatása, miként jelenik meg az interkulturális kompetencia a nyelvórán, milyen szerepe van a nyelvtanítás-nyelvtanulás folyamatában, mennyire felkészült a nyelvoktatás ezeknek a feladatoknak a megoldására.

Az interkulturális megközelítés arra a felismerésre épül, hogy mindannyian valamilyen kultúra (kultúrák) részesei vagyunk. A kultúrát érintő ismeretek bemutatásának célja, hogy megértsük, mit is jelent ez a fogalom és felismerjük, hogy viselkedésünket, gondolkodásunkat, érzelmi világunkat milyen szövevényesen járja át és határozza meg a kultúra.

A nyelvoktatás feladata és célja, hogy olyan készségeket fejlesszen ki a tanulóknak, amelyek alkalmassá teszik őket a célkultúra és a társadalmi konvenciók megértésére. A nyelvtanuló számára fontos, hogy olyan információkat, nyelvi, non-verbális elemeket sajátítson el, amelyek adott szituációban történő használata elengedhetetlen a célnyelvi ország mindennapi életében. A különböző kultúrák, népek közötti kapcsolat megértését, elfogadását segítheti az olyan feladatok elvégzése, olyan eseményeken való részvétel, melyek ezen eltérésekre mutatnak rá.

Előadásomban bemutatásra kerül, hogy a gyakorlatban milyen problémákkal szembesülnek a magyarul tanuló orosz anyanyelvű és az oroszul tanuló magyar anyanyelvű diákok. Milyen módszerek, ötletek, eszközök segítenek a problémák megoldásánál, továbbá azt is, hogy milyen hatása van mindennek a nyelvtanulási folyamat egészére.

SZILÁGYI Barnabás (Debreceni Egyetem, szilagyi.barnabas@gmail.com):

A differenciált fejlesztés lehetőségei a hátránykompenzációban

Kulcsszavak: fejlesztés, gondolkodási művelet, differenciált

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Jutasi út 20/1.
E-mail: tee.aede.hungary@gmail.com

A tehetség kibontakozása egy szakma, egy foglalkozás keretein belül kiteljesedve töltheti be igazán társadalmi hasznosságát. A fejlesztés tekintetében sok jó gyakorlat, differenciált megközelítés mellett kutatási irányként a gondolkodási műveletekre alapozott fejlesztést jelöltem ki magam számára. A feladat, és az annak megoldása közben alkalmazott gondolkodási műveltek mérése, egyéni prioritásainak meghatározása, majd a szakmakompetenciák gondolkodási műveleteivel való párhuzamának összehasonlítása, segítenek a pályaválasztás egyéni gondolkodási műveleteire épülő választásában, fejlesztésében.

A gondolkodási műveletek sajátosságainak korai azonosítása, véleményem szerint, már a középiskolai tanulmányok időszakára megvalósítható lehet. A gondolkodási műveletek szakma, illetve szakmacsoportok alapján való rendszerezését követően, egy online program ad lehetőséget az egyén fejlesztésére, többek között gondolkodási műveletek alapján. A gondolkodási műveletek egyéni fejlesztése lehetőséget ad a differenciált szakma, vagy pályaaorientációs tehetséggondozásra is. A különböző szakmák, foglalkozási területek kompetenciaterületeihez tartozó gondolkodási műveleteinek azonosítása, és az egyén gondolkodási profiljának összevetése kínálhat lehetőséget a gondolkodás kijelölte szakma, foglalkozásválasztási preferenciák, majd ezt követően a kapcsolódó fejlesztési tervek meghatározásához, már a közoktatás keretei között.

INÁNTSY-PAP Ágnes (Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, inantsypapagnes@googlemail.com):

Motivációs kérdések a hátránykompenzáció területén

Kulcsszavak: instrumentális motiváció, kötődés, szociokulturális hátrány

Előadásom célja, hogy egy adott szakmához kapcsolódó idegen nyelv tanulásának stratégiáit hasznosságuk eredményessége szempontjából vizsgáljam, kihangsúlyozva és értékelve a motiváció jelentőségét a tanulási folyamatban. Az instrumentális motiváció kérdéskörére különös hangsúlyt szeretnék helyezni, hiszen ez kulcsfontosságú. Ez a típusú belső hajtóerő az, amely magában foglalja a tanuló pragmatikus, gyakorlati céljait, amik által vezérelve sajátítja el igazán hatékonyan az adott idegen nyelvet. Összefoglalva a magyarországi helyzetet, elmondható, hogy világos tendenciák mutatkoznak arra vonatkozóan, hogy az általános nyelvismeretet ki kell bővíteni szaknyelvi ismeretekkel, amelyeknek igazodniuk kell az oktatási intézmény szintjéhez/profiljához. Kiindulópontként mind a két szinten - szakiskola és felsőoktatás – szükséges az instrumentális motivációra építenünk az oktatást, célként megfogalmazva, hogy minél felkészültebb és eredményesebb munkaerőpiaci szereplőkké váljanak, hozzájárulva és részesévé válva a munkaalapú társadalomnak.

LAKI Ildikó (MTA TK, SZTE JGYPK, Laki.Ildiko@tk.mta.hu, b.laki.ildiko@gmail.com):

Fogyatékossgal élő felsőoktatásban résztvevő fiatalok helyzete, oktatásban való részvételének néhány kritikája

Kulcsszavak: fogyatékossg, felsőoktatás, oktatás és képzés

Előadásomban a fogyatékossgal élő felsőoktatásban jelenlévő fiatalok életébe, oktatásukkal összefüggő helyzetébe, illetve problémáiba kívánok betekintést adni. A hazai felsőoktatásban közel tíz éve kerülhetnek be fogyatékossgal élő hallgatók, mely azt mutatja,

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Jutasi út 20/1.

E-mail: tee.aede.hungary@gmail.com

hogyan elhárultak azok az oktatási akadályok, amelyek megakadályozták, hogy a különböző fogyatékossgal élők ugyanolyan helyzetbe és szerepbe kerülhessenek, mint a nem fogyatékossgal élők hallgatók. A törvényi akadályok megszűnte azonban nem feltétlen jelenti azt, hogy a társadalmi akadályok is elhárultak az oktatásban. Ez arra enged következtetni, hogy az oktatás nyitottá válását még számos változásnak kell követnie mindahhoz, hogy a manapság alkalmazottá vált kompetencia alapú oktatásban a fogyatékossgal élők is részt vegyenek.

Előadásom három egységből épül fel; egyfelől ismertetem a fogyatékossgal élők felső-oktatásban lévő hallgatók általános helyzetét (statisztikák, intézményi adatok és dokumentumok elemzése segítségével), másfelől kapcsolódási pontjaikat az oktatás különböző szegmenseivel (az oktatásban való részvétel típusa), és harmadsorban a speciális, fogyatékossgal élőkre irányuló képzések, különösen a kompetencia alapú képzések körét (vannak-e és ha igen, akkor milyen típusú képzések a különböző fogyatékossgal élők hallgatók körében).

KÓSIK Ferenc (BGF, Külkereskedelmi Kar, kosik.ferenc@kkk.bgf.hu):

Korszerű idegennyelv-tanulási tanácsadási rendszerek kialakításának szükségessége a kompetencia-orientált (német) gazdasági szaknyelvoktatásban

Kulcsszavak: Idegennyelv-tanulási kultúra, idegennyelv-tanulási tanácsadás, kompetencia-orientált szaknyelvoktatás, felsőoktatás, vállalati szimulációs játék, akciókutatás

Tekintettel a hazai felsőfokú szaknyelvoktatás feltételrendszerében napjainkig bekövetkezett változásokra, kiemelt prioritásként kell foglalkoznunk a tanulástámogatás modernizációjának elméleti és gyakorlati kérdéskörével. Előadásunk középpontjában a szakmaspecifikus idegennyelv-oktatás kontextusában megvalósuló idegennyelv-tanulási tanácsadás áll.

Napjainkban az aktuális társadalmi-gazdasági elvárások teljesítésére törekvő szaknyelvoktatás területén is nélkülözhetetlennek tűnik a korszerűen kialakított idegennyelv-tanulási, tanácsadási rendszerek alkalmazása. E célkitűzés helytállóságát saját oktatási tevékenységünk tapasztalatai is alátámasztják. Hallgatóink többségének idegennyelv-tanulási kultúrája jelenleg (még) nem teszi azt lehetővé, hogy szakmai cselekvési kompetenciájukat teljes mértékben a XXI. század kihívásainak megfelelően fejlesszék. Ennek elősegítéséhez koherens tanácsadási rendszerek kialakítására kell törekednünk.

A nyelvpedagógiai tanácsadásra fókuszáló előadásunk elején röviden bemutatjuk azt a szaknyelvoktatás-fejlesztési projektet, amely saját oktatási intézményünk (KKK) német szaknyelvi műhelyében (NTO) jelenleg is zajlik. E fejlesztőmunka során a szaknyelv-oktatási tevékenységünk kompetencia-orientáltságának erősítésére törekszünk. Ennek egyik alappilléret az ún. „vállalati szimulációs játékok” szaknyelvoktatási célú alkalmazása alkotja. Ennek implementációs folyamata irányította figyelmünket az idegennyelv-tanulási, tanácsadási kultúránk továbbfejlesztésének szükségességére. E felismerés nyomán önálló akciókutatás keretei között láttunk neki egy innovatív tanulási, tanácsadási rendszer kialakításának. Referátumunkban felvázoljuk a már megvalósítási szakaszba lépett akciókutatásunk koncepcionális kereteit, majd beszámolunk azokról a legfontosabb tapasztalatokról és dilemmákról, amelyek projektünk eddigi szakaszaiban születtek.

SIMON Orsolya (Pannon Egyetem, MFTK, simonorsi69@gmail.com)

A fórum-technika alkalmazása a szaknyelv oktatásában

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Jutasi út 20/1.

E-mail: tee.aede.hungary@gmail.com

Fórumok, csoportos viták, kérdések és válaszok alkalmazása a nyelvoktatásban nem új keletű. Rövid, gyakorlati megközelítést alkalmazó előadásomban néhány ilyen módszert szeretnék bemutatni saját, kísérleti jelleggel fejlesztett interaktív tananyagomon keresztül, amelyet az „Idegen nyelvi képzési rendszer fejlesztése a Pannon Egyetemen” (TÁMOP-4.1.2.D-12/1/KONV-2012-0017) című projekt keretében az Angol üzleti és idegenforgalmi szaknyelv c. tárgyhöz készítettem.

A fórum-technika alkalmazására a Moodle-rendszert használom, amelyen belül a tananyagfejlesztés számos különböző lehetőséget biztosít. Ezeket ötvözni lehet azokkal a nyelvpedagógiai oktatási módszerekkel, amelyeket a legalkalmasabbnak találunk a szaknyelv egy-egy lényeges pontjának fejlesztésére, gyakoroltatására. Ilyenek pl. az idegen nyelvi információkeresés egy adott téma kibővítésére, nyelvtani készségek fejlesztése, írásbeli argumentáció és vita, olvasott szöveg értésének ellenőrzése, szaknyelvi fogalmak idegen nyelvi definiálása stb. Az előadás rámutat arra, hogy mely ötletek váltak be a tanár szakmai céljai és a diákok érdeklődésének fenntartása szempontjából.

PETZ TIBORNÉ (Nyugat-magyarországi Egyetem, Apáczai Csere János Kar,
toth.szilvia@freemail.hu)

Matematika oktatás problémái – Mire jó a kompetencia alapú matematikaoktatás?

Kulcsszavak: matematika, kompetencia, oktatás, alkalmazásorientált matematika

A társadalomban, a világban végbement újító folyamatok megváltoztatták az oktatással szembeni elvárásokat is. A matematika mindig is a kevésbé kedvelt tárgyak közé tartozott. A módszertani kutatások azt igyekeznek feltárni, hogy milyen módon lehetne a tanulás iránti megváltozott hozzáállás mellett a matematikatudást fejleszteni. Egyre erősebben fogalmazódik meg az igény, hogy az iskolák használható tudást adjanak a tanulóknak. Mit lehet tudni a matematikai kompetenciáról? A kompetencia alatt olyan felkészültséget értenek, amely alkalmassá tesz arra, hogy különböző helyzetekben hatékonyan cselekedjünk. Olyan felkészültség, amely tudásra, készségekre, tapasztalatokra, értékekre, beállítódásokra épül. A matematikai kompetencián belül jelentős például a gondolkodási képesség, de ez többfajta képességen keresztül realizálódik (pl. rend-szerzés, kombinativitás, deduktív és induktív következtetés, érvelés), és ezeknek más területen is működő komponenseknek kell lennie. Tehát a matematika tanórákon vagy tanórán kívüli foglalkozásokon fejlesztett gondolkodási képességnek más tantárgyak tanóráin (más területeken) is alkalmazható képességgé kell válnia, s fordítva is fenn kellene állnia. Fontos szerepet kapnak az ismeretanyag megértését elősegítő képi, tárgyi eszközök. Nagyobb szerephez kell jutnia a tanulók manuális tevékenységének. A legnagyobb pedagógiai gond a tanulás iránt érdektelen, a lemaradó, az alulmotivált tanulókkal való foglalkozás. Az érdeklődés felkeltése az egyre nagyobb számban „megjelenő”, a matematikatanulás iránt csekély érdeklődést mutató, vagy a tanórán gyenge teljesítmény felmutató tanulók képességfejlesztésénél a legfontosabb. Az előadásban példákon keresztül nézzük meg, hogy mindezek a törekvések megjelennek-e a diákok tudásában.

NÉMETH Ildikó Katalin (Nemesvámosi Petőfi Sándor Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola, nemeth.ildi87@gmail.com):

Idegen nyelvi kommunikáció fejlesztésének lehetősége az általános iskola első év-folyamán

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Jutasi út 20/1.

E-mail: tee.aede.hungary@gmail.com

Kulcsszavak: kompetencia, kommunikáció, idegen nyelv (német), tantárgyi koncentráció

Magyarországon az idegennyelv-tudás manapság felértékelődött. A Nemzeti alaptan-tervben a rögzített kulcskompetenciák egyike az idegen nyelvi kommunikáció. Az Európai Unióhoz tartozás, a külföldi munkavállalások, diploma megszerzése miatt egyre többen tanulnak idegen nyelvet.

Vajon melyik életkorban érdemes elkezdni nyelvet tanulni? Minél előbb – vallom én – sok más kollégámmal együtt. A korai idegen nyelv tanulás előnye sok más mellett, hogy ekkor a gyermekek még sokféle dologra nyitottak, szeretik az újat és motiválhatja őket a pedagógus személye vagy egy adott témakör. Mit, mivel, hogyan? Keressük a választ a mindennapi pedagógiai munka során a felkészülések alkalmával. Iskolánkban heti 5+1 órában tanítjuk a német nyelvet. Az idegen nyelv mellett a hon- és népismeret vagyis az adott nyelv kultúrájának, hagyományainak megismerése is fontos szerepet játszik. Az első osztályosok idegen nyelv oktatásának középpontjában a kommunikatív kompetencia fejlesztése áll, de emellett IKT és interkulturális képességeik is fejlődnek. Egy jól felépített óra/foglalkozástervben jól megfigyelhető – főleg a 4-8 éveseknél – hogy a beszédértés (szókincs), kifejezőkészség (szóbeliség, párbeszédpanelek), funkcionális nyelvtani algoritmusok mellett, mennyire tág a fejlesztendő készségek tára. Idegen nyelvet nem csak nyelvórán, hanem ének-zene, testnevelés, természetismeret vagy matematika órán is lehet fejleszteni. Gondoljunk csak bele, a 4-8 évesekkel mit is csinálunk: mozgások, mondókák, kiszámolók segítségével sajátítják el a nyelv alapjait. Előadásom során ennek gyakorlati megoldásaira kívánok rávilágítani.

11:00-15:00 3. (magyar nyelvű) szekció – Klub (fsz.)
Hungarian Language Session 3:
ROOM 4 (ground floor)

SZILÁGYI Judit (Vetési Albert Gimnázium, szilit@gmail.com):

„Depresszió” a középiskolában

Kulcsszavak: depresszió, megküzdés, normatív/akcidentális krízis

Természetesnek vesszük, hogy a serdülő egyik intézményből (általános iskola) a másikba (gimnázium) átlép, de hajlamosak vagyunk elfeledkezni arról a pszichés normatív krízisről, amelyen a serdülő és a többi családtag szükségképpen átmegy. Csak akkor kezdünk el foglalkozni a kérdéssel, ha a normatív krízishez akcidentális krízis is társul és például depresszió vagy más szorongásos zavar elfedi, eltorzítja a természetes érzelmeket. A serdülőnek szükségképpen vannak ilyenkor veszteségei, beilleszkedési és tanulási sikertelenségei, amelyek következtében viselkedésében, gondolkodásában a depresszió tüneteire emlékeztető jeleket észlelhetjük. Ennek súlyosságának megítélése mindig szakpszichológus feladata, de a tanár az, aki adott esetben elsőként észleli, hogy a serdülő bizonyos cselekedetei és gondolatai túlmennek a megszokotton. A tanár maga is sikertelenséget élhet meg saját munkája során, hiszen egy depressziós és/vagy szomorú serdülő vagy túlságosan visszahúzódó, vagy ellenkezőleg, zajos és feltűnő, figyelmét nehezen tudja felkelteni és fenntartani, megfogalmazásaiban bizarr reakciókkal igyekszik magára vonni mások figyelmét, tanulási nehézségei vannak, amelyek mögött valójában addigi tanulási

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Jutasi út 20/1.
E-mail: tee.aede.hungary@gmail.com

stílusának (jellemzően akusztikus) elégtelensége áll és jegyei látszólagos, átmeneti sikertelenségét tükrözik. A valódi depressziós serdülő beszűkül egy adott problémára, rágódik, kicsi a figyelmi terjedelme és nem is képes tartósan fókuszálni a figyelmét. Beszűkült a problémamegoldó repertoárja is, nehezen küzd meg bármilyen feladattal. Szemben a felnőtt depresszióra jellemző távollétre (táppénz) náluk nem feltétlenül nő meg a hiányzás, és míg a felnőtt depressziós elalvási és átalvási nehézségekkel küzd, számos depressziós serdülő 12-14 órákat alszik. Ezek a különbségek felnőtt és serdülő között az érés folyamán aztán eltűnnek.

CSÁSZÁR Lilla (Modell Divatiskola Iparművészeti Szakközépiskola, ELTE, Tanító és Óvóképző Kar, csalilla13@gmail.com):

Lájkolsz, tebát vagyok: Vizualis kommunikáció a közösségi hálón

Kulcsszavak: közösségi háló, vizualis kommunikáció, online identitás, önbemutató

A kétezres években, különösen az utóbbi két-három évben a közösségi hálózatok használatának rendkívül dinamikus terjedése, életmóddá válása látványos változásokat hozott a fiatalok kommunikációjában. Szociális kapcsolataikat jelentős részben az interneten, ismeretségi hálózatokhoz csatlakozva (Twitter, MySpace, Iwiw, Facebook...) élik meg, amelyeken keresztül társalognak, üzeneteket küldenek, híreket, információkat, képeket, videókat osztanak meg egymással. A vizualitás uralta szociális interakció, a képi információk elképesztő áradata alakítja a fiatalok mindennapi vizualis közegét, amely alapvetően hat szemléletükre, formálja ízlésüket és egyben terepet és fórumot szolgáltat kreativitásuknak is. Jelen kutatás a napjainkban legnépszerűbb és legnagyobb hatású ismeretségi háló, a Facebook képi tartalmaira, a közösségi hálón zajló vizualis kommunikációra irányul. A kutatás társadalmi relevanciája, hogy a fiatalok vizualitását, mint a szociális interakció új színterének meghatározó elemét kívánja vizsgálni, feltárni, tipologizálni a Facebook vizualis tartalmait, a Facebook-felhasználók képfogyasztási, képhasználati, képnézési szokásait, motivációit, preferenciáit, a képi önbemutató stratégiáit, online és offline identitás összefüggéseit.

Fontos, hogy ismerjük és értsük a fiatalok mindennapi vizualis közegét az új szociális térben, amely lehetőségeket és veszélyeket egyaránt tartalmaz és e vonatkozásban a tudatosság erősítése pedagógiai felelősségünk. A kutatás gyakorlati haszna a vizualis nevelés számára új projektek, új lehetőségek megismertetése és ösztönzése, a fiatalok önkifejezésének és kreativitásának kiaknázása a vizualis oktatás online kiterjesztésével.

HUNYADI Zsuzsanna (Szabolcsi Bence Zeneiskola, hunyadi.zsuzsa1@gmail.com):

Kompetencia alapú oktatás a zeneitanításban, a kreativitás előtérbe kerülése

Kulcsszavak: kreativitás, zenei kompetenciák, zeneértés, improvizáció, kulcskompetenciák

Kutatásom egy kompetencia alapú zeneiskolai módszer kidolgozására irányul, melynek keretében a tanulók zeneitanulását az improvizáció is segíti. Ez a komplex zeneitanítási módszer egy egységesebb zenei gondolkodás kialakítását teszi lehetővé, mint a hagyományos tanítási gyakorlat.

Véleményem szerint az igényes, korszerű, alapfokú művészeti nevelés nemcsak egy művészeti ág eszközeinek, technikájának elsajátíttatása, hanem fő célja a gyerekek személyiségének kifejlesztése, önismeretének, világlátásának gazdag kialakítása. Az újfajta

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Jutasi út 20/1.

E-mail: tee.aede.hungary@gmail.com

tevékenységek (mint pl. team-munkák egy-egy művészeti projektben) a kulcs-kompetenciák fejlesztésében is segítenek, s így egy szélesebb értelemben vett művészeti, esztétikai nevelést szolgálnak. Ez a tevékenység segíti a gyerekeket pl. az információhasználat, a komplex problémamegoldás, a hatékony munkamódszerek elsajátításában, a kritikai, esztétikai ítélőképesség fejlesztésében, a kommunikációs technológiák használatában, az egymással való együttműködés tanulásában, a hatékony kommunikáció gyakorlásában is. Ily módon a tanuló lehetőséget kap, hogy részt vegyen egy dinamikus, kreatív folyamatban, részesévé váljon a felnőtt zenekultúrának. Ezt a célt a zenével való foglalkozás egy aktív, komplex formájával érhetjük el, mely zenei előadást, zenei alkotást, zenefelfogást /zeneértést/ egyaránt összehangoltan fejleszt, a zenei kompetenciák hármásának megfelelően.

ERDÉLYI Ágnes (pszichológus, erdagi3mail.com):

Neuville, az élő iskola

Kulcsszavak: integráció, Neuville-i Iskola

Előadásomban a Franciaországi Neuville-ben 30 évvel ezelőtt alapított kísérleti iskola működését szeretném bemutatni. Az iskolába felvett gyermekek, miközben saját, egyéni tempójukban végzik tanulmányaikat, sajátos közösséget alkotnak, melynek szabályait részben maguk alkotják. A pedagógiai team igyekszik felelősséget ruházni a gyermekekre, ezáltal növelve szociális kompetenciájukat, ami tapasztalataik szerint pozitívan hat vissza az oktatás minőségére. Ebben az iskolában a gyermekek státusza egészen különleges, aminek látványos hatása van iskolai teljesítményükre is. Neuville az iskolai intézmények küldetésének egy ritkán hangsúlyozott oldalát tárja elénk. A Neuville-i Iskola támogatói közt tudhatta Françoise Dolto gyermekpszichoanalitikust, akinek az oktatásról vallott úttörő nézetei elsőként ebben az intézményben valósultak meg.

JÁRMAI Erzsébet Mária (BGF, Gazdálkodási Kar, jarmai.erszsebet@yahoo.com):

Módszerek, élmények, érzelmek, tanulás

Kulcsszavak: kompetenciafejlesztés, konstruktivizmus, szakdidaktikai megújulás

A tanárképzésben elsajátított elméleti ismeretanyaggal felruházott pedagógusoknak, különösen azoknak, akik két-három évtizede szereztek diplomájukat, komoly kihívás olyan helyzetek kialakítása és olyan feladatok tervezése, amelyek során a diákok kompetenciafejlődése biztosított. Különösen a felsőoktatásban, ahol megszokták az oktatók, hogy előadnak, a hallgatók pedig némán figyelnek, jegyzetelnek. A kompetenciafejlesztés nem magyarázatok útján történik, a kifejezetten készségfejlesztést célzó tantárgyak keretében főleg nem. Természetesen nem az elméleti ismeretek kizárásáról van szó, hanem a lexikális tudás és „gyakorlatba helyezésének” arányos ötvözéséről. Az már szakdidaktikai kérdés, hogy az egyes tantárgyak, tantárgyi tematikák esetében milyen arányeltolódásokkal és milyen eszközválasztással dolgozik a tanár. Fontos azonban, hogy a diákot/hallgatót megtanítsuk metakognitív tevékenységek végzésére, és arra, hogy mindig tudják azt, mit miért és hogyan tanulnak.

Az órák szerkezetének és módszereinek egyszerű megváltoztatásával a tanulók maguk tudnak foglalkozni a tananyaggal, függetlenül a tantárgy jellegétől. A konstruktivista pedagógia

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Jutasi út 20/1.

E-mail: tee.aede.hungary@gmail.com

alapelvei szerint hozzásegítjük őket, hogy ők maguk építsék fel tudásukat, és ne a tanár interpretációja legyen a domináns.

Külföldi akciókutatások tapasztalatai szerint, ha a készségfejlesztés célzott figyelembe vétele a tanárok tanításában megszokottá válik, akkor már nem ódzkodnak a kezdeti többletmunkától, nem találják megerőltetőnek, sőt ösztönzőleg hat rájuk a diákok lelkesedése. A módszertani gondolkodásmód megváltozásához szakmai továbbképzések szükségesek és a jó gyakorlatok átadása, interiorizációja.

Az előadás konkrét példákon mutatja be, milyen egyszerű módszerek állnak rendelkezésünkre egy-egy adott tantárgy elméleti ismereteinek felfedezésére, alkalmazására, és ez által komplex kompetenciafejlesztésre.

GOLYÁN Szilvia (ELTE, Tanító és Óvóképző Kar, golyan.szilvia@tok.elte.hu, szilvia.golyan@gmail.com):

Egy érzelmi komponens prediktív erejének kvalitatív vizsgálata kis-gyermekkorban

Kulcsszavak: affektív tényező, átmenet, attitűd, elégedettség, koragyermekkor

A kutatás a kisgyermekkorú intézményváltással kapcsolatos feltételezések tükrében kísérlete meg vizsgálat tárgyává tenni a gyermeki elégedettséget, összefüggést keresve az óvodáskori elégedettség és az iskoláskori attitűd között.

A vizsgálat előkészítése során azonnal a két alapfogalom értelmezési nehézségébe is ütközünk, így az elégedettség és az attitűd kifejezések pedagógiai meghatározását szakirodalmi munkák alapján szükségessé vált feltárni. Közös sajátosságnak tekintettük kisgyermekkorban az elégedettségi szintet és az attitűdöt illetően, hogy a háromkomponensű (kognitív, konatív, affektív) meghatározottság mellett az affektív tényező erősebben van jelen, továbbá, hogy az érzelmi aspektus érzelmi viszonyulásra utal, mely lehet pozitív vagy negatív.

Bizonyos, hogy az érzelmek jelentősége az átmenetben alig túlbecsülhető, s azt is tudjuk, hogy a kisgyermek által átélendő, feldolgozandó sok és nagy horderejű változás közül az egyik leglényegesebb az óvodai és az iskolai tanulás közötti különbség.

Megállapítható, hogy a hazai közegben végzett vizsgálatok a „felkészültség-felkészületlenség” dimenziójában mozogva jutnak el az intézményváltást megelőző gyermekig, s az átmenet kérdését nem az egyes gyermek felől közelítik meg. Ezért fontos, hogy elvégezzünk a témakörben egy olyan empirikus kutatást, melynek során a gyermekek körében vizsgáljuk az óvodából az iskolába történő átmenet kérdéseit. (Feltételezhető, hogy a kutatás eme részlete rávilágít az adekvát kutatási módszerek megválasztásának, kidolgozásának nehézségeire is.)

A longitudinális kvalitatív vizsgálat egy érzelmi komponens, az egyes gyermeknek az óvodai tevékenységekkel való elégedettsége és az iskolai tanulás iránti attitűdje között keresett kapcsolatot.

FENYŐDI Andrea (Eszterházy Károly Főiskola, fenyodi.andrea.home@gmail.com):

Az erkölcsstan tantárgy fejlesztési területei és a pedagóguskompetenciák

Kulcsszavak: erkölcsstan, tanításmélt, kerettanterv, fejlesztési célok, pedagóguskompetenciák

A 2013 szeptemberében bevezetett erkölcsstan tantárgy ebben a formában új jelenség a közoktatásban, bár több előzménnyel is rendelkezik az emberismeret, etika, gyermekfilozófia,

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Jutasi út 20/1.

E-mail: tee.aede.hungary@gmail.com

osztályfőnöki órák és a szociális kompetenciák fejlesztése területén. Egy tantárgy kialakításakor meghatározandó a tartalom, a célkitűzések, a tematika és a tanítási alapkoncepció. Ez utóbbi alatt mindazokat a fogalomértelmezéseket, szemléletet, naiv vagy tudományos elméleteket értem, amelyekre a tárgy oktatása épül. Mindez befolyásolja a tartalom szerkezetét, az alkalmazandó módszereket, az értékelés módját és a pedagógus szerepét, a tanításhoz szükséges kompetenciákat is. A kerettantervíró munkacsoport, amelynek tagja voltam, mindezeket koherens rendszerbe illesztette. A Nemzeti Alaptanterv témaköreit megtartva egy sajátos struktúrájú tematikát és egy részletes tanításelméleti ajánlást hozott létre. Szintén újszerű, hogy a kerettanterv kérdésekben íródott.

Az erkölcsstan tantárgy megítélésem szerint mind tartalmát, mind megközelítését tekintve olyan változásokat hozhat az iskolai életbe, amelyek megerősíthetik a gyermekközpontú szemléletet. Ehhez olyan pedagóguskompetenciákra van szükség, amelyek eddig is ismertek és elfogadottak voltak, de talán kevésbé hangsúlyosak egy tananyagcentrikus, frontális módszereket előnyben részesítő, tantervi előírásokat követő rendszerben.

Előadásomban felvázolom a tantárgy alapkoncepcióját, amely a NAT-ban és a kerettantervben is kifejtésre került, majd ezt módszertani ajánlásokkal összevetve egyrészt a tanításhoz különösen szükséges pedagóguskompetenciákat, másrészt a gyerekekben leginkább fejlesztésre kerülő képességeket tekintem át. Ez utóbbi azért is fontos, mert a kétéves fejlesztési ciklus végére ki kellene alakítani egy értékelő rendszert, és ehhez a tanító kollégák tapasztalataira, szakmai együttműködésére is nagy szükség van.

11:00-15:00 4. (angol nyelvű) szekció – Tanácsterem (1. em.)
English Language Session 4:
ROOM 2 (1st floor)

Nelly GUET (Alerteducation, nellyguet@yahoo.com):

How can we implement competence-based education in a school at all levels and What is the role of the school leader and of all stake holders?

Europeans should be more interested in the future of Europe, if they want to draw benefits for youth in their own country. Those experiencing a high rate of youth unemployment must urgently adopt different measures, otherwise violence, youth unemployment, lack of interest in school, anxiety about the future, lack of confidence will progress among youngsters.

Knowledge is not enough!

Collaborative practices enable, in some European countries, teachers and students to develop transversal skills mentioned among the "8 European key competences", including entrepreneurship education, financial education.

To develop a competence-based education - including training and assessment of teachers and students - it is necessary to implement the following 5 steps:

1. Self-evaluation of schools:
involvement of students, teachers, parents, and school leaders in a collegial work.
2. Distributed school leadership and autonomy
based on " empowerment ", allowing teachers and school heads expanded responsibilities, such as a flexible management of time.
3. Teacher recruitment:

Access to studies leading to become a teacher must be selective, because this profession requires personal and social skills, and the choice of candidates should not only be on purely intellectual criteria, but including "soft skills".

4. Competence-based training and assessment of teachers and school heads:

A "European" initial and in-service training, will connect the future teachers and school leaders with European institutions, research institutes, universities, science centres, companies, associations involved in science, arts, finance education, ... They will learn to work with external partners of the school.

5. Cross collaborative activities between business and education world:

Self-commitment, personal development, innovation driven by ICT companies and schools have a lot in common and much to share. To let students develop an awareness, autonomy, the ability to make choices and take responsibility, discover their own motivations and potential, we have to involve companies in the daily life of the schools, to influence the design of student learning methods, or of school buildings, adapted to the 21st century, enabling teachers to work with assistants, external partners, practicing teamwork.

To conclude, we have in Europe reasons for hope. Other continents envy us the know-how we have in innovation and creativity, but if these changes don't happen, we will fall behind.

Ildikó CSAJBOK-TWEREFU (University of Ghana Department of Modern Languages, Russian Section, ictwerefou@ug.edu.gh, twerefou@yahoo.co.uk):

Competence-based Education at the Tertiary Level: Challenges in the University of Ghana

Key words: Competence-based education, tertiary education, foreign language teaching, motivation, graduate unemployment

Competence-based education generally is a form of education where the outcome of the education is more important than the time spent on acquiring the knowledge. As such, students can spend as much time as needed by them to achieve their educational goals and, progress according to their demonstrated competence: a combination of use of acquired knowledge, practical skills, social and behavioural attitudes, intelligence and sensitivity.

The educational system is a very broad spectrum structure, where the age of the group being educated and their aims of education, play major roles and, therefore it is important to distinguish between preschool, basic, secondary, tertiary and vocational education.

In the area of tertiary education in general, and in the University of Ghana in particular, competence-based education is often associated with adult education or/and distance education, even though that is not always the case. In recent time, when in many countries graduate unemployment is on its highest level, one of the keys to its solution may be the implementation of competence-based education not only in polytechnics where in some cases competence-based training is used but in universities as well.

In this paper we discuss the challenges one faces while trying to implement competence-based education in the University of Ghana in general, and at the Russian Section of the Department of Modern Languages in particular. Using our experiences from more than a decade of teaching at the Department we attempt to find solution to some of the problems, such as time frame, large class sizes, little motivation from the parts of the students, inefficient technological backup, among others.

Ilona OLÁHNÉ TÉGLÁSI (Eszterházy Károly College, olahneti@ektf.hu):

Levelezési cím: 8200 Veszprém, Jutasi út 20/1.

E-mail: tee.aede.hungary@gmail.com

Visual Mathematics in International Cooperation

Key words: visuality, experimental education of mathematics, visual arts

Our College takes part in the realization of a Tempus project in 2012-14, with the aim of experimental education of mathematics through visual arts, sciences and playful activities. There are 4 higher educational institutes from the European Union and 4 from Serbia in the project. The main goal of the project is to develop the Serbian mathematics education and mathematics teacher education, for that the EU partners (within the Eszterházy Károly College) give help, and the Serbian partners also add own developments.

In my paper I'd like to give a short report on the project itself, the present status and our developments – some of them can also develop Hungarian teacher education.

Miklós LEHMANN (ELTE, Tanító és Óvóképző Kar, lehmannm@tok.elte.hu, miklos@lehmann.hu):

Personality and self-presentation

Key words: Self-disclosure, facebook, personality, social identity

The paper presents the results of a research conducted in recent months, which has carried out an analysis of facebook profile of college students. According to the starting hypothesis of the research, social sites are important for young people not only because of the social relations, but also the possibility of self-determination. In the emergence of social identity social expectations and demands of personal self-disclosure all play a role. During the research, the profile pictures, uploaded images and posts were analyzed on personality and self-identification criteria. The results may provide clues to the teachers, where do students need help in the development of appropriate management of social networking sites.

Helen SHERWIN (University of West Hungary, Apáczai Faculty, sherwinhelen@hotmail.com):

Research report of a new conceptualisation of reflection: codifying teachers' reflective thinking

Key words: Hungarian primary English teachers, reflective practice, Cognitive skill psychology, Competence-based education

Competence-based education (CBE) and reflective practice (RP) are two approaches that have gained traction world-wide in recent years. Some argue that RP, where growth is achieved by critically examining one's practice, is at odds with the CBE culture which views success through the achievement of observable, measurable behaviours, skills and knowledge. Although these approaches are underpinned by different views of learning, they are often accommodated, perhaps uncomfortably, within one education system. This talk presents one method for researching reflection that can fit in with a CBE system.

There is much debate over what reflection means with different concepts, terminology and dimensions being used. Some argue that while the literature describes well what reflective thinking is, too few studies operationalize reflection, or identify what teachers actually do when they reflect, how they process information, how they learn. Indeed, there is a reluctance to codify reflective thinking too specifically perhaps for fear of distorting its rich,

complex nature. This reluctance though, makes it hard to measure when reflection is occurring, something that should be done in a CBE system. In my talk I first present a new conceptualisation of reflection that enables one to codify reflective thinking, then describe how this was used in a case study into teacher thinking, conducted at a Győr teacher training institution.

Anja ZORMAN (University of Primorska, Faculty of Humanities, anja.zorman@guest.arnes.si),
Nives ZUDIČ ANTONIČ (University of Primorska, Faculty of Humanities, nives.zudic.antonc@fhs.upr.si):

Intercultural competence, intercultural education, teacher training

Key words:

Intercultural education enables students to establish a sensitive balance between cultural, national and global identifications, to comprehend how knowledge is constructed and to become active constructors of knowledge as well as to participate in civil initiatives that promote a more humane society and world. Despite undoubtedly good intentions of teachers and other educators a considerable part, according to Gorski (2008) even the majority of teaching practice still encourages rather challenges the social and political hierarchies present in our society. Teachers as conveyors of intercultural education in schools should receive specific training for teaching in linguistically and culturally heterogeneous classes, furthermore they should be sensitive to linguistic, ethnic or social difference. They require a particular sensitivity to recognize student diversity and intercultural competence to develop and promote personal and academic growth of all students, including those from other linguistic and cultural environments. In the paper the authors investigate the relationship between teachers' comprehension of interculturality and their actual intercultural competence as it emerges from their perception of the importance of specific teacher training, their participation in teacher training and projects on intercultural education and introduction of innovation into instruction as means of adaptation to changes in the social context of education. Results emerging from the research show an inconsistency between teachers' statements on intercultural education and their actual conduct, thus revealing the absence of true intercultural competence in a large share of teachers involved in the research.

Irina GOLUBEVA (University of Pannonia, golubeva@almos.uni-pannon.hu,
tee.aede.hungary@gmail.com):

Developing intercultural competence through a culture-specific course

Key words: development of intercultural competence, university students, culture specific, stereotypes, modern Russian society and culture

The author presents the experience of a one-semester course to Modern Russian Society and Culture for Hungarian university (mainly Tourism) students. The course sought to develop intercultural competence with a specific focus on better understanding of modern Russian history and culture, understanding the unique challenges of working with tourists from Russia, and identifying the ways of successful communication with Russian tourists.

Hungarian-Russian relations have changed a lot during the history. Therefore, there are quite strong stereotypes on Russians in general, and on Russian tourists in particular in Hungary. The learning aim was not to provide a “recipe” how to communicate with Russians or Russian tourists, but to provide some background information on Russian history, culture and modern society in order to break such stereotypes, or at least to make the first steps to a better understanding of another culture.

An overview of the course components is presented along with student assessment and instructors’ reflections of learning from the course.

Experiences from the course are discussed followed by recommendations for similar culture-specific courses.

Lidiya KOSTIKOVA (Ryazan State University n.a.Yesenin, kost@post.rzn.ru):

Competence-Based Approach in Teaching Foreign Languages for Future Specialists in International Relations

Key words: competence, teaching a foreign language, specialists in International relations, “soft power”

Competence-based approach to teaching languages for future specialists in International Relations is a fundamental scientific and pedagogical problem, so it must be developed and observed as a separate branch of the professional education different from the language education of other specialists.

Through mastering foreign languages our students develop competences which are very important for their future professional self-realization and which are declared in the Federal State Standards of Higher Professional Education future specialists in International Relations as follows:

- for the bachelor’s degree – awareness of the role of humanistic values for the development of modern civilization; the ability to adapt to the conditions of work in multiethnic and international groups; the ability to understand ethics of inter-personal relations and emotional regulation;
- for the master’s degree – the ability to use Russian and foreign languages as a means of business communication; possessing politically correct corporative culture of international communication; possessing methods of business communication in international environment.

All these competencies will make it possible to achieve modern requirements to professional competency of future specialists in International Relations which pre-suppose their ability to use “soft power” in relations with other countries of the world. For years we have been working at developing the technologies of this kind on the bases of the humanistic approach. Obviously, the effectiveness of the Higher Education as an instrument of the soft power will be appreciated to a full degree only in the long run perspective. That’s why we should be patient and persistent developing this innovative instrument of the international relations in the competence-based system of higher education.

Olesia CHERNECOVA (Ryazan State University n.a.Yesenin, chernetsova.o@mail.ru):

About Teachers’ Multicultural Competence and Professionalism

Key words: intercultural competence, intercultural communication, teachers’ professionalism

The starting point and purpose of higher education in contemporary Russia is to enable future teachers to develop their national identity and to prepare them for communication in a multilingual and pluricultural world. We should bear in mind that intercultural competence can considerably enrich teachers' professionalism. Among different points of view on intercultural competence most exhaustive and logical approach seems to be that of well-known British researcher Michael Byram. The intercultural communicative competence directs its focus on intercultural communication – the interplay between culture and communication in human actions.

Teachers' intercultural competence is perceived more as a humanistic attitude to people, life and diversity, which guides a person's thinking and behaviour. A teacher is seen as a manager of students' learning ability who demonstrates a positive attitude to different cultures, presented by the students.

An enthusiastic teacher can influence students' thinking and action. They are responsible for personal and academic growth of students, regardless of their back-ground, culture, language, religion, ethnicity, gender and so on. Teachers should not to choose whose learning to support and whose not.

Russian teachers' education is responding to growing intercultural communication in different ways. Typically, there are a few separate courses on multicultural issues in teacher education curricula. At Ryazan State University named after S.A. Yesenin there are also teachers' training departments providing educational programs with two different qualifications, one of which is English, for example, History and English Department. This is a five-year-old educational program that emphasizes learning English Language and Culture, and aims at enhancing future teachers' intercultural competence.

The author sees intercultural competence is an essential part of teachers' professionalism.

A szervezők a program változtatás jogát fentartják!
The organizer reserves the right to change the program.